

Fredrik Backman

ÚZKOSTI

ANO
JEJICH LIDÉ

Host

**NA
PRODEJ**

REALITNÍ KANCELÁŘ NAZDAR

*Bydlení
ZDAR!*

Fredrik Backman
Úzkosti a jejích lidé

Fredrik Backman

ÚZKOSTI A JEJICH LIDÉ

Přeložila Helena Matocha

Brno 2020

**NA
PRODEJ**

REALITNÍ KANCELAR NAZDAR

*Bydlení
ZDAR!*

*Tuto knihu věnuji hlasům ve své hlavě,
svým nejpodivnějším přátelům.*

A své ženě, která žije s námi.

Kapitola 1

Bankovní loupež. Rukojmí. Výstřel z pistole. Schodiště obsazené policisty připravenými vtrhnout do jistého bytu. Dospět až sem bylo jednoduché, mnohem jednodušší, než by si člověk myslel. Stačil k tomu jeden jediný hodně, hodně špatný nápad.

Tohle je příběh o lecčem, hlavně však o blbcích. Proto bychom si hned zkraje měli říct, že prohlásit člověka za blbce je velmi lehké, pokud zapomenete, že být člověkem je většinou k zblbnutí těžké. Zvlášť když kolem sebe máte druhé, kvůli kterým se snažíte být jakžtakž dobrým člověkem.

Od člověka se totiž v dnešní době očekává, že toho zvládne neskutečně moc. Musíte mít práci a bydlení a rodinu, musíte platit daně, nosit čisté spodní prádlo a pamatovat si heslo k té debilní wifině. Některým z nás se nikdy nepovede dostat tenhle chaos pod kontrolu, takže si naše životy nerušeně plynou, zeměkoule se řítí vesmírem rychlostí dva miliony kilometrů za hodinu a my se jen vystrašeně klepeme na jejím povrchu jako zapomenuté ponožky. Naše srdce připomínají mýdla, vyklouznou nám pokaždé,

když na vteřinku trochu povolíme stisk, někam si odletí a hned se zamilují a nechají se zlomit, prostě jen tak. Nic nemáme pod kontrolou. A tak se učíme předstírat, v práci, manželství, před dětmi a všude jinde. Předstíráme, že jsme normální, že máme všeobecné vzdělání a víme, co je „výše splátky“ a „míra inflace“. Že víme, jak funguje sex. Po pravdě toho o sexu víme zhruba tolik jako o USB kabelech a tyhle zatracené hajzly se nám vždycky povede zastrčit až napočtvrté. (Špatně, špatně, špatně, TEĎ jsem tam!) Předstíráme, že jsme dobří rodiče, ale ve skutečnosti děti jen krmíme a oblékáme a nadáváme jim, když snědí žvýkačku, kterou našly na zemi. Kdysi jsme měli akvarijní rybičky, ale všechny nám pochcípaly a o dětech toho nevíme o moc víc než o rybičkách, takže nás ta odpovědnost každé ráno k smrti vyděsí. Nemáme plán, prostě se jen snažíme probíjet se tímhle dnem, protože zítra přijde další.

Občas nás všechno bolí, strašně bolí, a to jenom proto, že nám připadá, jako by nám naše kůže vůbec nepatřila. Občas panikaříme, protože je potřeba zaplatit účty a chovat se dospěle, jenže nevíme jak, protože selhat coby dospělý je tak zoufale jednoduché.

Všichni totiž někoho milují a všichni, kdo někoho milují, si v životě prožili bezútesné noci, kdy byli vzhůru a přemýšleli, jak dál být lidmi. Občas nás to přiměje udělat krok, který nám zpětně přijde nepochopitelný, ale tehdy se nám jevil jako jediné východisko.

Jeden jediný hodně, hodně špatný nápad. To úplně stačí.

Například jistého rána odešlo jedno devětatřicetileté individuum z domova s pistolí v ruce, což se později ukázalo jako podivuhodná blbost. Tenhle příběh totiž vypráví

o rukojmích, jenže tak to být nemělo. Totiž, měl to být příběh, ale ne o rukojmích. Měl pojednávat o bankovní loupeži. Ta se pak ovšem trochu zvrtila, to se u bankovních loupeží stává. A tak ono devětatřicetileté individuum uteklo, ale nemělo žádný plán útěku, s plány útěku je to totiž stejné, jako když tohle individuum v dětství vždycky zapomnělo na kuchyňské lince led a plátky citronu a muselo běžet zpátky, načež jeho maminka vždycky řekla: „Co není v hlavě, musí být v nohou!“ (Na tomto místě bychom mohli poznamenat, že když maminka umřela, měla v sobě tolik ginu s tonikem, že se ji z důvodu nebezpečí výbuchu neodvážili zpopelnit, ale to ještě neznamená, že nemohla udílet dobré rady.) Takže po bankovní loupeži, při níž na loupež nakonec nedošlo, samozřejmě přivolali policii a to se pak individuum vyřítilo na ulici, co mu nohy stačily, přeběhlo ji a vpadlo do prvních dveří, které se namanuly. Možná je trochu přísné ho jenom kvůli tomu označovat za „blbě“, ale... však víte. Nijak prudce inteligentní to od něj nebylo. Tyhle dveře totiž vedly na schodiště bez zadního východu, a tak individuu nezbylo než se pustit nahoru do patra.

Nutno podotknout, že individuum mělo kondici průměrného devětatřicetiletého individua. Nepatřilo k velkoměstským devětatřicetiletým individuí, která řeší krizi středního věku nákupem brutálně drahých cyklistických kalhot a koupacích čepic, protože místo duše mají černou díru živící se fotkami na Instagramu, bylo spíš tím typem, který denně zkonsumuje tolik sýra a pšeničné mouky, že by to z lékařského hlediska spadalo spíš do kategorie volání o pomoc než dieta. Doběhlo tedy do nejvyššího patra se všemi žlázami zhuntovanými a s dechem, jaký si obvykle spojujeme pouze se soukromými kluby, kde škvírkou ve dveřích musíte pošeptat tajné heslo, aby vás pustili dovnitř.

V tu chvíli mělo tedy mírně řečeno mizivou šanci, že policii unikne.

Jenže zrovna v tu chvíli se individuum náhodou otočilo a zjistilo, že dveře do jednoho bytu jsou otevřené. Tenhle byt byl totiž na prodej a právě se tam pořádala veřejná prohlídka, takže byl plný zájemců. Individuum vpadlo dovnitř, zadýchané a propocené, v ruce pistoli, a v tenhle okamžik se nám z příběhu stává příběh o rukojmích.

No a pak už to šlo ráz na ráz: policie obklíčila budovu, na místo se přihnali novináři, přepadení vysílali i v televizi. Celá akce trvala několik hodin. Nakonec se individuum samozřejmě vzdalo. Nemělo na výběr. Všech osm lidí, které drželo jako rukojmí, sedm zájemců a jednu realitní makléřku, pustilo na svobodu. O pár minut později se policie vřítla do bytu. Jenže ten byl prázdný.

Nikdo neví, kam se lupič poděl.

To je tak všechno, co potřebujete vědět předem. A teď příběh začíná.

Kapitola 2

Před deseti lety stál na jednom mostě muž. Tenhle příběh není o něm. Takže toho muže klidně pusťte z hlavy. Jasně, zrovna teď ho z hlavy pustit nemůžete, to je, jako když vám někdo řekne: „Nemysli na koláče“ a vy hned musíte myslet na koláče. Nemyslete na koláče!

Potřebujete jen vědět, že před deseti lety stál na jednom mostě muž. Na zábradlí, vysoko nad vodní hladinou, na konci života. Teď na něj nemyslete. Myslete na něco hezkého.

Myslete na koláče.

Kapitola 3

Nacházíme se v nevelkém městě, den před silvestrem. Ve výslechové místnosti na policejní stanici sedí policista a realitní makléřka. Policista vypadá zhruba na dvacet, ale asi mu bude víc, realitní makléřka vypadá zhruba na čtyřicet, ale asi jí bude míň. Policista má na sobě trochu příliš těsnou uniformu, makléřka trochu příliš volné sako. Makléřka se tváří, jako by si přála být někde jinde, policista se tváří, jako by si po posledních patnácti minutách taky přál, aby makléřka byla někde jinde. Když se makléřka nervózně usměje a chystá se něco říct, policista se nadechne a vydechne tak, že je těžké odhadnout, jestli to byl povzdech nebo kýchnutí.

„Prostě mi jen odpovězte na otázku,“ zaprosí.

Makléřka horlivě přikývne a vyhrkne:

„Nazdar!“

„Říkal jsem, ať mi odpovíte *na otázku!*“ zopakuje policista s výrazem obvyklým u dospělých mužů, které někdy během dětství zklamal život a oni se z toho pak už nikdy neoklepali.

„Ptal jste se, jak se jmenuje moje realitní kancelář!“ trvá na svém makléřka a bubnuje prsty o stůl způsobem, jenž

v policistovi probouzí chuť zasypat ji předměty s ostrými hranami.

„Ne, já jsem se ptal na toho *pachatele*, co vás držel jako *rukojmí* spolu s...“

„Jmenuje se NAZDAR! Chápete? Protože zdar našich klientů je u nás na prvním místě. Takže když zvedám telefon, vždycky říkám: Dobrý den, dovolali jste se do realitní kanceláře Nazdar! Bydlení ZDAR!“

Makléřka právě prodělala traumatický zážitek, někdo ji ohrožoval pistolí a držel jako rukojmí, po tom by mluvil z cesty kdekdo. Policista se snaží být trpělivý. Pevně si tiskne palce k obočí, jako by věřil, že jsou to dvě tlačítka, a že když je podrží stisknutá po dobu deseti vteřin, přepne tím realitu zpátky do továrního nastavení.

„Tak... joo. Ale teď bych se vás potřeboval zeptat na ten byt a přepadení,“ zasténá.

I on má za sebou těžký den. Místní policejní stanice je malá, zdroje jsou tu omezené, nicméně s kompetentností problém není. Přesně to se hned na počátku přepadení snažil vysvětlit do telefonu nějakému šéfovi od šéfa šéfů, ale samozřejmě to k ničemu nevedlo. Prý pošlou zvláštní vyšetřovací tým ze Stockholmu, aby si případ převzal. Šéf nezdůraznil „vyšetřovací tým“, nýbrž „Stockholm“, jako by přijet z hlavního města byla nějaká superschopnost. Přitom je to spíš diagnóza, ty vole, pomyslí si policista. Palce na obočí se zastaví, tohle je jeho poslední šance ukázat šéfům, že on to zvládne sám, jenže jak na to, když má takovéhle svědky?

„Oukidouki,“ zašvitoří makléřka, jako by takový výraz existoval.

Policista se podívá do poznámek.

„Není divné pořádat prohlídku bytu zrovna dneska? Den před silvestrem?“

Makléřka zavrtí hlavou a usměje se.

„V realitní kanceláři NAZDAR neznáme žádné nevhodné dny!“

Policista se několikrát zhluboka nadechne.

„Fajn. Tak dál: Když jste toho pachatele spatřila, jaká byla vaše první reak...“

„Neříkal jste, že se nejdřív budete ptát na byt? Říkal jste, na ten byt a přepadení, tak jsem si myslela, že na byt se budete ptát jako prv...“

„Tak jo!“ zavrčí policista.

„Tak jo!“ zašvitoří makléřka.

„Takže ten *byt*: Můžete mi ho popsat?“

„Jasně, jsem přece makléřka!“ odpoví makléřka a raději už nedodá „z realitní kanceláře NAZDAR! Bydlení ZDAR!“, protože policista se tváří, jako by si přál, aby se munice z jeho služební zbraně nedala tak snadno vystopovat.

„Mohla byste mi ho popsat?“

Makléřka se rozzáří.

„Je kouzelný! Nabízí jedinečnou možnost exkluzivního bydlení v klidné čtvrti, ale zároveň nedaleko pulzujícího městského centra. Otevřená dispozice! Dostatek světla!“

Policista ji přeruší.

„Já jsem spíš chtěl vědět, jestli tam není nějaká spíž, skryté úložné prostory a tak...“

„Vy nemáte rád byty s otevřenou dispozicí? Vy máte rád příčky? Na příčkách není nic špatného!“ odpoví makléřka podbízivě, ale podtón v jejím hlase dává najevo, že lidé, kteří mají rádi příčky, podle jejích zkušeností mají rádi i zdi.

„Jsou tam třeba nějaké skříně, co nejsou...“

„Už jsem zmínila dostatek světla?“

„Jo.“

„Vědecké výzkumy potvrzují, že světlo navozuje v lidech pocit štěstí. Věděl jste to?“

Policista se netváří, že by si nechal násilím vnutit světlo. Někteří lidé si prostě chtějí sami rozhodnout, nakolik budou šťastní.

„Mohli bychom se držet věci?“

„Oukidouki.“

„Vyskytují se v tom bytě nějaké prostory, které nejsou zakreslené v plánu?“

„A to okolí, ideální pro děti!“

„Jak to s čímkoli souvisí?“

„Jen jsem to chtěla zdůraznit. Opravdu ideální pro děti! No, teda... až na to dnešní přepadení. Ale jinak: ideální pro děti! No a děti, to vy určitě víte, milují policejní auta!“

Makléřka vesele zašermuje rukou a napodobí zvuk policejní sirény.

„Myslím, že takhle dělá auto se zmrzlinou,“ upozorní ji policista.

„Však víte, jak to myslím,“ trvá na svém makléřka.

„Prosím vás, odpovězte mi na otázky.“

„Promiňte, na co že jste se to ptal?“

„Jak je ten byt velký?“

Makléřka se zmateně usměje.

„Neříkal jste něco o přepadení? Myslela jsem, že se budete bavit o tom přepadení?“

Policista sevře rty tak pevně, jako by se chystal dýchat nehty na nohou.

„Jasně. Klidně. Povězte mi o tom pachateli. Jaká byla vaše první reak...“

Makléřka ho horlivě přerušuje: „Myslíte to kopyto v lupičské kukle? Jo! Takže to *kopyto v lupičské kukle* se vřítilo do

bytu přímo uprostřed prohlídky a mířilo na nás všechny pistolí! A víte proč?“

„Ne.“

„Otevřená dispozice! Jinak by se nedalo mířit na všechny zároveň!“

Policista si promasíruje obočí.

„Dobře, tak zkusíme tohle: Jsou v tom bytě nějaké dobré skrýše?“

Makléřka zamrká tak pomalu, jako by se to právě naučila.

„Skrýše?“

Policista zakloní hlavu a rezignovaně se zadívá do stropu. Maminka mu vždycky říkala, že policajti jsou kluci, kteří si nenašli jiný sen. Všech kluků se ptají: „Čím chceš být, až budeš velký?“ a skoro všichni alespoň jednou odpoví: „Policajtem!“, ale většina z téhle představy vyroste a napadne je něco lepšího. Policista zalituje, že to nebyl i jeho případ, měl by jednodušší život a možná i jednodušší rodinné vztahy. Nutno dodat, že maminka na něj byla vždycky pyšná, té jeho volba povolání nikdy nevadila. Pracovala jako farářka, i tohle povolání je víc než jen způsob obživy, takže ho chápala. Zato tatínek nechtěl, aby syn nosil uniformu. Mladého policistu možná ještě tíží zklamání z otcova názoru, protože když se obrátí k makléřce, vypadá velmi unaveně.

„No ano, to se vám snažím celou dobu vysvětlit. Myslíme si, že pachatel v tom bytě pořád ještě je.“

Kapitola 4

Pravda je, že když se individuum v lupičské kukle nakonec vzdalo, všechny rukojmí propustilo naráz, makléřku i zájemce o byt. Na schodišti hlídal policista, a když rukojmí byt opustili, zabouchli za sebou dveře a klidně sešli po schodech na ulici, nasedli do čekajících policejních aut a odjeli. Policista u dveří počkal, až jeho kolegové vyjdou po schodech. Do bytu zatelefonoval vyjednávač. Krátce nato policie vpadla dovnitř a zjistila, že tam nikdo není. Dveře na balkon byly zamčené, všechna okna zavřená, žádné jiné únikové cesty odsud nevedly.

Člověk krucinál nemusí být ze Stockholmu, aby mu došlo, že buď individuu pomohl utéct některý z rukojmích, anebo neuteklo vůbec.

Kapitola 5

Tak jo. Na mostě stál muž. Teď na to myslete.

Napsal dopis a odeslal ho, odvezl děti do školy, vylezl na zábradlí, stál tam a díval se dolů. O deset let později se individuum v lupičské kukle neúspěšně pokusilo vyloupit banku a pak zajalo na prohlídce bytu osm rukojmích. Když si stoupnete na ten most, dohlédnete z něj až na balkon toho bytu.

Nic z toho samozřejmě nijak nesouvisí s vámi. I když trochu ano. Jste přece obyčejní slušní lidé? Co byste udělali, kdybyste viděli toho muže na mostě? V takové chvíli neexistují dobré nebo špatné reakce, že? Zkrátka byste udělali cokoli proto, aby ten člověk neskočil. Ani ho neznáte, ale tohle je instinktivní jednání, lidé prostě nedovolí ani cizímu, aby si vzal život.

Takže byste se s ním pokoušeli mluvit, získat jeho důvěru, rozmluvit mu to. Protože i vy jste se někdy potýkali s úzkostí, zažívali jste dny, kdy vás bolela místa, jež nejsou vidět na žádném rentgenovém snímku, a nedokázali jste to vysvětlit ani lidem, co vás mají rádi. Někde v nitru, ve

vzpomínkách, které zapíráme i sami před sebou, spousta z nás ví, že rozdíl mezi námi a tím člověkem na mostě je mnohem menší, než bychom si přáli. Všichni dospělí občas zakoušejí černé chvílky, ani velmi šťastní lidé nejsou děsně šťastní úplně pořád a vy to víte. Takže byste se ho pokusili zachránit. O život se totiž dá přijít i omylem, ale ke skoku se musíte rozhodnout. Musíte vyšplhat někam vysoko a pak udělat krok dopředu.

Vy jste slušní lidé. Nedokázali byste jen přihlížet.

Kapitola 6

Mladý policista se bříšky prstů dotkne čela. Má na něm bouli velkou jako dětská pěstička.

„Jak se vám to stalo?“ zajímá se makléřka a tváří se, že by fakt hodně chtěla dodat „bydlení zdar!“.

„Dostal jsem něčím do hlavy,“ zavrčí policista, zadívá se do poznámek a zeptá se: „Měla jste dojem, že pachatel umí zacházet se střelnou zbraní?“

Makléřka se překvapeně usměje.

„To jako... s pistolí?“

„Jo. Působil nervózně, nebo jako někdo, kdo už držel pistoli v ruce mnohokrát?“

Policista chce tou otázkou zjistit, jestli lupič mohl třeba dřív sloužit v armádě. Ale makléřka se vesele usměje a řekne: „Kdepak, ta pistole ani nebyla pravá!“

Policista na ni zamžourá, nedokáže odhadnout, jestli si ta ženská dělá legraci, nebo je jen naivní.

„Proč si to myslíte?“

„Bylo na ní poznat, že jde jen o hračku. Myslela jsem si, že to pochopili všichni.“

Policista si makléřku dlouho měří pohledem. Ona si nedělá legraci. V očích se mu mihne špetka sympatie.